

[sposobnosti-myslit-pozitivno-k-sozdaniyu-situatsii-uspeha](#)

(последнее посещение 31.03.2016).

2. Колкова, Е. А., План-конспект мотивационного занятия для педагогов. <http://pedsovet.su/psycho/47871> (последнее посещение 31.03.2016).

3. Постановление Правительства РМ №. 434 от 10.06.2014 об утверждении Стратегии защиты ребенка на 2014-2020 годы <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=353459&lang=2> (последнее посещение 31.03.2016).

REVIZUIRE TEORETICĂ A STUDIILOR ASUPRA DEZVOLTĂRII RESPECTULUI DE SINE

CHIREV Larisa, lector superior

Summary

This article represents an overview of the findings of various authors who have studied self-esteem. This article contains definitions of self-esteem and reflects the self-esteem' relationship with different variables: age, gender, cultural background, parenting, academic success, physical exterior.

Termenul de „respect de sine” (self-esteem) a fost creat de către W. James. Acesta l-a definit ca pe un raport între succes și eșecuri în domenii ale vieții pe care individul le consideră importante. Prin urmare, Green (2006) consideră că respectul de sine poate fi văzut ca o forță motivatoare ce conduce indivizii către succes, îi ajută să evite nereușitele, dar și să mențină un nivel ridicat al competenței în aspectele cheie ale vieții. Atunci când se pune semnul egal între respectul de sine și succes, apare un dezechilibru al imaginii de sine, deoarece eșecul poate să survină în orice moment, de aceea W. James a descris respectul de sine ca fiind media generală a modului în care individul se percepe pe sine, percepție ce se dorește independentă de situații obiective. Această caracteristică a respectului de sine este de asemenea cunoscută și ca valoare personală: *personal worth* sau *self worth* [apud. 1, 3].

A. Bandura, în cadrul teoriei învățării sociale (social learning), a dezvoltat conceptul de eficacitate personală (self-efficacy), care este similar conceptului de respect de sine propus de W. James. Potrivit ierarhiei nevoilor după Maslow, respectul de sine este format din competențe, stăpânirea unor domenii (mastering), realizări (achievement), independență și libertate. Respectul de sine este influențat, după Maslow, de respectul celorlalți, manifestat prin afirmare (recognition), acceptare, statut și apreciere. Când aceste nevoi nu sunt împlinite, individul se simte descurajat, inferior și slab (Best, Day, McCarthy, Darlington și Pinchbeck, 2008).

O altă perspectivă timpurie a respectului de sine este conturată de Cooley și Mead (citați în Maxwell și Bachkirova, 2010) care au subliniat natura socială a conceptului: individul își măsoară valoarea personală cu un set de valori pe care le consideră demne de încurajat și pe care le-a învățat în procesul de socializare. Cu alte cuvinte, respectul de sine de natură socială tinde să se contureze dacă o persoană primește suficientă încurajare și aprobare din partea celorlalți [apud 3].

Conform lui Gecas și Schwalbe (citați în Oakes, Brown și Cai, 2008) respectul de sine are două aspecte: competență (în ce măsură indivizii se văd capabili și eficace) și simțul propriei valori (gradul în care persoanele se văd ca fiind valoroase). Autori mai recentți sunt de acord cu afirmațiile făcute în anii precedenți și afirmă că respectul de sine este o nevoie de bază a ființei umane (Maxwell și Bachkirova, 2010) [apud 2].

Unii teoreticieni subliniază respectul de sine ca fiind un sentiment de afecțiune îndreptat către propria persoană, în timp ce alții au un punct de vedere cognitivist, definind respectul de sine ca analiza de ansamblu pe care un individ o face propriei persoane (Oakes et al., 2008; Tafarodi și Ho, 2006) [apud 3].

Dezvoltarea și menținerea respectului de sine al copiilor reprezintă o provocare pentru fiecare părinte. Părinții, ca pioni principali, sunt cei care pun pietrele de temelie pentru formarea concepțiilor și a sentimentelor pe care le are fiecare dintre noi. Familia are un rol important în formarea respectului de sine al copiilor, situându-se pe primul loc în această direcție (White, 2002) [apud 3].

Când respectul de sine va fi văzut ca o cheie în educarea și pregătirea copiilor pentru viață, atunci acest concept se va putea insera cu succes în marea rețea a educării complete a copilului (Axinn, Barber și Thornton, 1998). Psihologii specializați în dezvoltarea copilului studiază cu mult interes stilurile parentale și alte concepte auxiliare acestora. Stilurile parentale reprezintă standarde și așteptări stabilite de părinți în vederea educării copiilor lor, precum și comportamentul acestora față de copii și modul lor de a comunica cu aceștia din urmă (Moua, 2010). Cea mai remarcabilă și influentă lucrare în acest domeniu aparține lui Baumrid, care propune o tipologie tridimensională a stilului parental: autoritativ (flexibil), autoritar și permisiv (Bersamin et al., 2008) [apud 3].

Părinții autoritativi își educă copiii într-o manieră rațională, avind ca țintă rezolvarea problemelor. Ei încurajează comunicarea opiniilor, discută cu copiii raționamentul din spatele regulilor parentale, acceptând obiecțiile copilului, când acesta nu este de acord cu ele. În acest fel, un părinte autoritativ exercită un control ferm, dar nu îngrădește copilul cu restricții.

Contrar metodelor autoritative, stilul autoritar se concentrează pe pedepse, ascultare deplină, măsuri arbitrare. Părinții autoritari pot fi foarte îngrijorați de binele copilului sau pot fi neglijenți.

Părintele permisiv se vede pe sine însuși ca pe o sursă continuă pe care copilul o folosește oricând dorește, dar nu ca și un agent activ responsabil pentru modelarea și transformarea comportamentului copilului. Unii părinți permisivi sunt foarte

iubitori și protectori, în timp ce alții oferă libertăți ca o modalitate de a evada din responsabilitatea educării copilului (Moua, 2010) [apud 3].

Tipologia stilurilor parentale a lui Baumrind (1967) subliniază două dimensiuni: așteptări ridicate din partea părintelui și calitatea părintelui care este gata să răspundă și să împlinească nevoile copilului. Dacă stilurile parentale se combină după aceste două dimensiuni, se vor obține patru stiluri parentale: autoritativ (părintele care răspunde nevoilor copilului și are așteptări ridicate), autoritar (părintele care nu răspunde nevoilor copilului, dar are așteptări ridicate), permisiv (părintele care răspunde nevoilor copilului, dar nu are așteptări) și părintele neglijent (ce nu răspunde nevoilor copilului, dar nici nu are așteptări) (Chang și Koo, 2011) [apud 3].

În literatura de specialitate se face o diferență între stilurile parentale și practicile parentale, deoarece unii părinți practică anumite comportamente fără a se alinia unui anumit stil parental „pur” (Studsrod și Bru, 2009). Practicile parentale sunt comportamente specifice pe care părinții le folosesc pentru a-și socializa copiii (Starr, 2011) și care prezic, într-un grad mare, rezultate comportamentale bune. Printre aceste practici se regăsesc: tipul de recompense oferite de părinți copiilor (recompense sociale versus recompense materiale), prezentarea de modele de comportament (învățarea prin observare), implicarea copiilor în activități, discuții de calitate pe teme etice, atitudinea față de anumite situații (Carlo, McGinley, Hayes, Batenhorst și Wilkinson, 2007) [2].

Mai multe studii au indicat faptul că sexul poate juca un rol important în dezvoltarea respectului de sine. Un studiu longitudinal care a examinat traiectoria respectului de sine și a speranței, cât și impactul sexului și al stilurilor parentale percepute, a relevat faptul că în timp are loc un declin al respectului de sine și al speranței, fetele având un declin al respectului de sine mai rapid decât al

băieților. Fetele au un respect de sine mai ridicat în clasa a 7-a, dar în domeniul speranței și al încrederii sunt la un nivel mai scăzut în clasa a 10-a.

Despre respectul de sine se poate discuta având în vedere mai multe domenii. În consecință, se iau în considerare următoarele aspecte: *securitate personală* (băieții se bucură de o percepție mai crescută a securității personale decât fetele. Ei cunosc mai puțin sentimente ca anxietatea, vina sau rușinea. De asemenea, ei se manifestă emoțional mult mai puțin decât fetele); *familie* (comparativ cu băieții, fetele raportează o semnificativă insatisfacție în viața de familie. De cele mai multe ori fetele spun că acasă nu sunt înțelese și sunt tentate să părăsească domiciliul); *percepție asupra popularității, performanță școlară* (nu s-au întâlnit diferențe semnificative); *mulțumirea cu propria persoană* (băieții sunt mai mulțumiți cu propria persoană decât fetele); *capacitățile atletice* (băieții sunt mai mulțumiți decât fetele de capacitățile lor sportive, ei depunând eforturi mai ridicate decât fetele la acest capitol) (Qatman și Watson, 2001).

S-a constatat, de asemenea, că, contextul cultural și social influențează dezvoltarea respectului de sine (Cassidy și Conroy, 2004). Un studiu inițiat de Benjet și Hernández-Guzmán (2001) arată că nu există diferențe majore determinate de sex în ceea ce privește respectul de sine, depresia, autopercepția corporală la preadolescenți, dar că în acest moment băieții se simt bine datorită schimbărilor ce se așteaptă să survină în urma modificării vocii, în timp ce fetele sunt nemulțumite de propria imagine. Se arată că preadolescența este momentul celor mai rapide schimbări fizice, moment în care apar și evidente diferențieri determinate de sex ale respectului de sine [apud 3].

Cercetarea lui Mullis și Chapman (2000) arată, spre deosebire de alte cercetări, că nu există o diferență în ceea ce privește relația dintre reziliență, respectul de sine și sex. Educarea copiilor,

exagerând rolul genului căruia îi aparțin (băieții nu plâng niciodată, fetele sunt întotdeauna elegante și slăbuțe) duce la distorsionarea respectului de sine (Sanchez și Crocker, 2005). Practicile și metodele de creștere a copiilor sunt influențate de sexul și vârsta copiilor (Thompson și Pearce, 2001) [apud 3].

Un alt factor care intervine în creșterea și educarea copiilor este sexul părinților. Mamele adoptă o abordare educativă și disciplinară diferită de cea a taților (Lloyd și Devine, 2006). Respectul de sine în funcție de sex conduce la diferite niveluri de performanță academică. Cu toate acestea, în toate situațiile, atît fetele cît și băieții vor avea realizări academice însemnate dacă competențele le sunt apreciate și în mediul familial (Scianguła și Morry, 2009).

Respectul de sine a stat la baza multor studii, acesta fiind un aspect psihologic influențat de un număr considerabil de variabile. Etnia și sexul căreia îi aparține pot influența în mod pozitiv sau negativ respectul de sine al copiilor. Dacă afro-americanii au un respect de sine stabil și ridicat, spaniolii au un respect de sine stabil și scăzut (Adams, Kuhn și Rhodes, 2006).

Dacă copiii sunt expuși unui mediu impregnat de violență domestică, atunci respectul de sine scade în mod dramatic (Byrne și Taylor, 2007). Programele de îmbunătățire a respectului de sine aduc schimbări pozitive în aria stimei personale, dar nu s-au semnalat diferențe semnificative între fete și băieți (Dalgas-Pelish, 2006).

Implicarea activă a mamei în viața copiilor influențează pozitiv respectul de sine al copiilor, dar susținerea maternală este percepută diferit de fete și de băieți (Govender și Moodley, 2004).

Conform lui Stenberg există trei tipuri de gândire: practică, analitică și creativă. Profesorii tind să aprecieze și să încurajeze copiii a căror gândire este analitică. De aceea la nivelul claselor de elevi respectul de sine este scăzut în rândul celor care dau dovadă de o gândire practică sau creativă (Uszynska -Jarmoc 2007) [apud 3].

Bibliografie

1. Anastasia, V., The development and Validation of a God-Centred Self-Estimate Scale.
<https://www.questia.com/library/journal/1G1-328533753/the-development-and-validation-of-a-god-centered-self-esteem>
2. Carlo, G., McGinley, M., Hayes, R., Batenhorst, C. și Wilkinson, J., în: Parental styles or practices? Parenting, sympathy, and prosocial behaviors among adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 168 (2), 2007. Pp.147-576.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17936970>
3. Duță, G. M., Respectul de sine la preadolescenți și stilurile parentale percepute. Rezumat al lucrării de disertație, Universidad de Montemorelos
<http://dspace.biblioteca.um.edu.mx/jspui/bitstream/123456789/348/1/Tesis%20de%20Maestr%C3%ADa%20en%20Educaci%C3%B3n%20de%20Geanina%20Maria%20Duta.pdf>

HĂRȚUIREA ȘCOLARĂ. ACCEPȚIUNI ȘI TEORII

LOSÎI Elena, dr., conf. univ.

Summary

In last years aggressive behaviour have reached high level of manifestation. One of the most frequent types of aggressive behaviour is school harassment or bullying. There are different forms of bullying such as: teasing, threatening, spreading rumours, slander, exclusion from the group, social isolation, strikes, property damages, injury, refusal to fulfil a request, etc. Bullying has negative and harmful effects on child personality: diminishing wellbeing, sense of devaluation and low self-esteem. Extension and increased school harassment significantly affects emotional sphere of victim with the emergence of problems internalized behaviour: anxiety, behaviour, intense sense of loneliness and helplessness, school failure. School environment is important for how children create their perspective of expectations and beliefs about aggression and adapt their own behaviour and manage their emotion stability towards them.